

АСПЕКТЫ МАСТАЦКАГА БІЛІНГВІЗМУ

Д. А. Мітраховіч (МДУ імя А. А. Куляшова)

Навук. кір. *В. М. Шаршнёва*,

канд. філалаг. навук, дацэнт

Важным для разумення мастацкага білінгвізму з'яўляецца паняцце сітуацыі двухмоўя ў мастацкім тэксце. Сітуацыя двухмоўя ў структуры мастацкага твора можа праяўляцца дваяка: у стылістыцы мастацкага тэксту і ў ідэяна-кампазіцыйнай архітэктоніцы твора. У адным выпадку сітуацыя двухмоўя характарызуецца наяўнасцю ў мастацкім тэксце іншанацыянальных моўных сродкаў, якія выкарыстоўваюцца з рознай мэтай. У другім выпадку элементы іншых моў могуць не выкарыстоўвацца (або выкарыстоўвацца рэдка), а сама сітуацыя двухмоўя адлюстроўваецца ў сюжэтна-тэматычным ладзе твора; яна характарызуецца аўтарам або кім-небудзь з персанажаў твора. Мастацкі білінгвізм можа разглядацца ў наступных аспектах: сацыялінгвістычным, псіхалінгвістычным, лінгвістычным, лінгваэстэтычным і інш. У сацыялінгвістычным (сацыялагічным) аспекце разглядацца ўзнікненне і развіццё ў сусветнай літаратуры розных формаў мастацкага білінгвізму ў іх сацыяльнай і гістарычнай абумоўленасці, месца гэтых формаў у гісторыка-літаратурным працэсе і г. д. Псіхалінгвістычны (псіхалагічны) аспект даследавання мастацкага двухмоўя прадугледжвае разгляд яго спецыфікі ў залежнасці ад асаблівасцяў працэсу творчасці, якія абумоўліваюцца рознымі фактарамі: відам творчасці (арыгінальная мастацкая творчасць або пераклад), жанравымі разнавіднасцямі (проза, паэзія, драматургія) і іншымі фактарамі. Лінгвістычны аспект прадугледжвае даследаванне ўзаемадзеяння і ўзаемаўплыву структурных элементаў кантактуемых моў у мастацкім тэксце, асаблівасцей інтэрферэнцыйных з'яў у ім, залежнасці апошніх ад спецыфікі моў і інш. Адным з важных аспектаў даследавання мастацкага білінгвізму з'яўляецца лінгваэстэтычны (эстэтычны) аспект, у якім іншамоўныя элементы разглядаюцца як сродкі стварэння спецыфічнага мастацкага вобраза (стылістычныя сродкі), выступаюць у якасці элемента іншай культуры, з'яўляюцца сродкамі яе выражэння. У гэтым выпадку іх ужыванне абумоўліваецца не ўласна пісьменніцкім білінгвізмам, калі мець на ўвазе дасканаласць валодання пісьменнікам двума мовамі, а законамі мастацкай творчасці, адлюстраванай у творы аб'ектыўнай рэчаіснасцю. Такім чынам, мастацкі білінгвізм – з'ява шматаспектная. Мастацкі білінгвізм праяўляецца ў выкарыстанні іншанацыянальных моўных сродкаў для напісання мастацкіх твораў або ў спецыфічнай сюжэтна-тэматычнай арганізацыі тэксту.